

V ciklu Biografija s kredo je tematika zožena na osebno doživljajsko in izpovedno, izkustveno preverjanje lastnih dimenzij v konfrontaciji z okoljem, trenutkom, časom, dogajanjem, zunanjimi mehanizmi, ali pa iskanje notranjih identitetnih ravnovesij (Moje telo, Pravzaprav, Nočni obisk). V ciklu Tretje oko, najbolj »čisto« poietičnem, liričnem v zbirki, je Marko Kravos še zožil svoje intimno popotovanje v krog ljubezenskih refleksij; kratkih, lapidarnih, brez presunljivih pretresov, kot da bi ljubezen ne bila ena izmed eksistencialij v človekovem življenju. A pesnik si ne dela več iluzij, s čimer je tudi njena transcendenčna magija odpravljena. »Zmagala« je resnica; resnica ironije in ironična resnica, brez traktatoloških poseganj v zapleteni svet — s tako bornim orožjem, kot so besede, čeprav se ne odreka možnosti njenih socialno in družbeno-kritičnih dimenzij, sicer bi te poezije sploh ne bilo. Skozi avtorefleksijo se pesniški subjekt vendarle odziva na svet kot njegov prefinjen opazovalec in raziskovalec.

ANDREJ KOKOT, KAMEN MOLKA

Kokotova nova pesniška zbirka Kamen molka,* izšla je pri Cankarjevi založbi istočasno z zbirko Tretje oko Marka Kravosa, se v primerjavi z delom svojega tržaškega stanovskega kolege trdneje, razvidneje in zavestneje dotika tistih usodnostnih tem, ki jih doživljajska membrana poeta, koroškega Slovenca, zaznava kot odločujoče v osebni in narodnostnem življenju. Andrej Kokot že v uvodnem ciklu Ujetost-Samota aktualizira temeljna izhodišča svojih koroških popotovanj in martirijev, razpetih med »vseenostjo«, »vdanostjo«, »ujetostjo«, »razdanost-

jo«, »osamelostjo«, »brezvestje«. Kokotova poezija je tragična v svojem zavedajočem se doživljanju konca in v vztrajanju na svoji poti kot najtrdnejši dolžnosti, zavesti in vesti. Njegova elegična zaprtost v vizionarno doživljanje konfliktov intimnega sveta z nerazvidnim, a slutenim političnim svetom, ne išče stikov in možnosti razreševanj nasprotij; njuno temeljno razmerje je mimobežno, čeprav kavzalno.

V ciklu Kamen molka, tej najbolj pesimistični variaciji ene in iste teme, prekrite v metaforični jezik podob narave v njenih prelomnih, »pogubnih«, uničujočih otenkih, Kokotova poezija napoveduje lastni poraz-molka. To ni praznina izpovedne (ne)možnosti, odsotnost pesniških tem in slutnja neodzivnosti določenega tipa pesniškega sporočila. Gre za veliko več, za proces načrtnega omejevanja, onemogočanja nastajanja (uveljavljanje je že druga, kasnejša dimenzija) pesniškega, jezikovnega ustvarjalnega procesa: »Pred moja usta (so zvalili kamen ponižanja) in vanj vklesali molk. / Pred moj dom / so položili mojo ubito besedo / in jo zašuli s cvetjem veselja«. Kokotova poezija v tem ciklu je neke vrste tragični ekspresionizem (Smrt pesnika), toliko bolj presunljiv spričo njegovih ne samo osebnih, bi lahko rekli, ampak že posplošenih razmerij do sveta. Kokotova poezija ne imenuje neposrednega »sovražnika«, povzročitelja »molka«, kot da je njegova vizija neimeljljiva, spričo njegove vseobsegajoče in usodnostne, posplošene razsežnosti. Kokot se izogiba slehernih politoloških kategorij, ki bi svet zoževale v funkcijo mehanicistično-tehnokratskih-etatističnih prepoznavnih znamenj. To bi morda počeli družbeni kritiki, ne pa pesniki. In Kokot je senzibilen pesnik v prisluškovanju svojemu notranjemu jeziku.

Šest Pesmi za ženo, kot neke vrste intermezzo, ne dovoljuje pravega razraščanja napovedane teme. To ni lju-

* Andrej Kokot — Kamen molka, Cankarjeva založba Ljubljana 1979, spremna beseda Matjaž Kmecl, opremil Matjaž Vipotnik, str. 74)

bezen kot izrazit motiv Kokotovega pesniškega opusa, niti ne vir pesniških pobud z izvirnejšo izpovedno močjo. Ljubezen kot sporazumevanje in odzivanje v skupni, medsebojni življenski usodi, ne problematizira svojih izvornih temeljev, niti razvojne danosti. Kot da se kot tema umika drugim, bolj bistvenim ali vsaj »nevarnejšim« »grožnjam« konkretnega sveta.

V ciklu Zvestoba postane Kokotova poezija prvič politično angažirana in polemična. Njena kritična ost je znana in brez tančic naivnega zaupanja v pravični svet. / Napisi padajo, Zdaj ni časa, V vaših rokah. V bistvu je vseeno, Ostrine jezika/. Motto cikla: »Kadar se zemlja zatrese, / živali zbeže. / Ostane le človek, / živ ali mrtev«, ne razumemo samo kot človekovo položajno danost, marveč, in to Kokotova poezija tudi nakazuje kot zvestobo bivanjskim, življenjskim načelom. In zanje se je nujno brezpogojno boriti. Kokotova poezija je v tem ciklu v dobršni meri agitacijsko polemična, kritična in izzivalna zaradi nedvoumne politične osti: »Zdaj vstalo bo, / kar nas je prekaljenih, / da pokličemo / v tih in nezlomljiv upor!« Nekaj tekstov v ciklu ima trenutno politični karakter, spričo znanih razmer na Koroškem (Napisi padajo, V vaših rokah, V bistvu je vseeno). Potrebno jih je razumeti v kontekstu avtorjevega spontanega narodnoobrambnega pesniškega angažmaja.

Marijan Zlobec

ACE MERMOLJA, MED KAKTUSI KUHAM KAVO

Prvi razdelek nove pesniške knjige* Aceta Mermolje je po svojem nastanku očitno starejšega datuma, saj se v ce-

* Ace Mermolja, Med kaktusi kuham kavo. Opremil Franc Vecchiet. Izdala založba Lipa, 1979.

loti navezuje na prejšnjo zbirko, Novo pesmarico (1975). Naslov Popevke izdaja pesniško skušnjo, ki hoče obvladati banalni tek življenjskih stvari z drobnimi refleksijami eksistencialno nemočnega značaja. Tako so popevke obrambni model pesniškega odnosa do vsakdanje kaotičnega sveta. Resnobna vdanost, ki pristaja na zakoličenost in zmernost sodobnega sveta, je najdragocenejša tedaj, ko se pomeša z ironijo, ki sicer ne presega običajnih deziluzionističnih digresij, a kaže, da je šlagerstvo opevanje sveta zavesten derivat zrelega upora. Razdelek sestavljajo kratki, trpko poantirani, skoraj anekdotični zapisi. Na primer pesem Ljubezen: Ljubim mercedes benz, / deklice s fotografij, / rakce, soufflée in vino. / Ljubim razkošje / iz filmov in modnih revij... / Sanjam, kako kipi / med tenkimi jambori zarja. // Moja ljubezen je velika / in čista, / ker nimam denarja (str. 28).

Popevkam sledijo trije cikli, ki skušajo sistematizirati in racionalizirati opisano pesniško skušnjo in prehajajo v metaforično zastavljen idejni program. To so Jasse James, Iskalci zlata in Diogen. Jasse James je karikatura modernega avanturista, samotnega in ubogega v njegovi moralni dezorientiranosti in navzkrižju vrednot, nemočnega v ponižni volji, da bi postal legenda. V svet se odpravi s pištolo v roki, a v preriji je smrt enako tiha in banalna kot povsod. Jasse James predstavlja poskus odtujene in nekoliko dobre človeške kreature, ki gradi svoj individualizem na zanikanju uniformiranosti, a seveda pristane v popolni nemožnosti mitične obnove. IX. pesem tega cikla pravi: Pod goro dim. / Indijanec poznam. / Indijanec sem jaz, / Indijanec si ti. / Če ti polomijo živce / in zažgejo spanec, / si človek ubogi, / preplašen Indijanec.

Neposredno na takšna pesniška sporočila se navezuje tudi skupina pesmi Iskalci zlata. Izpovedni premik je mini-